

Mentőment

Mit lehetne megmenteni a régi Tabánból?

Többször történt meg Európa nagyobb városaiban, hogy egy-egy városrész egyszerre került bontocsákány alá. Így tüntek el a régi Párizs zugos utcái, amikor III. Napoleon császár Professeur Hausmann tervei szerint nagy, egyenes, széles utakat, avenue-ket vágatott be a Párizs ódon sikátoráiba. Egységes nagy bontás volt, amikor 1900-ban Prága fantasztikusan érdekes és hamisítatlan középkori Ghettó-ját lebontották. Nagy bontások folytak az 1870-es évek elején Pesten is, amikor a Szigár-ut, a mai Andrássy-ut teste számára elbontották a hírhedt Könyök-utca környékét. 1898-ban egyszerre tünt el a régi pesti belváros legérdekesebb része, és most a Tabánra került a sor.

Igen ám, de amikor a vieux Párizs eltűnt, III. Napoleonban volt stílus, érzék, tudás és szív, hogy megőrizzen egy csomó finom 17-18. századbeli palotát és polgárházat. Amikor Prágának zsidónegyedét bontották le, megőrizték a régén önálló törvényhatóságként szereplő úgy nevezett Zsidóváros tornyos barokk Városházát, az Alt-Neuschule-t. Ugyanakkor megőrizték a középkori prágai zsidótemető egy sarkát. Sajnos a régi Belvárost nem III. Napoleon bontotta le, mert ha ezt ő tette volna, bizony a nyaka közé csördített volna az akkori pesti telekspekulánsoknak, akik miatt úgy kellett megtörni a régi Hatvan-utca környékét, hogy le kellett bontani a régi pesti Városházát, gödörbe kellett juttatni Pest egyetlen-egy gótikus műemlékét, a középkori szentélyű belvárosi Plébániát, ugyanekkor nyomtalanul tönkre tették és fel nem dolgozták az akkor előkerült római melegvízes fürdő romjait. Hogy pedig minde balkezűség teljesebb legyen, először is neki vitték az Erzsébet hidat a Gellérthegynek, másodsor is eltömtek egy budai hévízforránt, mely aztán mindeme tehetségtelen városfejlesztési balkezűségért úgy állt bosszút, hogy olyan alaposan elmosta az Erzsébet-hid budai láncamráját, hogy a hid vasszerkezete középen elvált, és azt szegyen szemre majdnem le kellett bontani.

Lássuk mi volna megmenthető a Tabánból, hogy nyomtalanul el ne tűnjön Buda legősibb magva: a Kelenvölgye, vagyis Kis Pest, a török hódoltsági Tabán, a későbbi Rácváros. Tudjuk, hogy a romantika szép dolog, a patkány és a szutykoság azonban kevésbé szép dolog. Jól tudjuk, hogy a Tabán bájos és regényesen szép, ámde az egész város közegészségügyét veszélyeztető, rettentően maszatos sikátorai már 1921-ben tarthatatlanok voltak, amikor a székesfőváros először sajátította ki azokat. Tudjuk, hogy építészettörténetileg érdekes épület egyetlen egy sem akadt ott. A regényes és festői szépség nem mentség, mert a rogygyant tabáni házak valóban nem műemlékek. Azt is tudjuk, hogy micsoda

érték képviselője fürdőügyi szempontból is a Tabán telekerülete. A Tabánt le kell bontani. Ez bizonyos. De valamit: egy picit darabkáját talán mégis meg lehetne őrizni.

Ez a kis darabka a Görögök utcája. Ha a Krisztina-körutnak a Ráczok Templomától a mai Szebeny Antal térig eső házhomlokzatsorát lebontjuk és helyette olyan házsört építtetnénk, melynek hátsó homlokzata nem megy el a Görög-utca vonaláig, hanem csak a Görög-utca keleti házsora házainak tűzfaláig, akkor e palotasor tövén és árnyékában megőrizhetjük a Görög-utca apró házait, de a vele párhuzamos Virág Benedek utca házait is. Ugyanígy megmenthető lenne a régi tabáni Városháza is. Ez egy zárt kis házszigetet alkotna. Magukat a házakat rendbe lehetne hozatni. Nem vagyunk barátjai a panorámás, hamisított regényességű stíluskópiáknak, de e kis házak játszva visszaalakíthatók lennének egykori kedves naiv, furcsa kispolgári barokkjukba, empirejukba. Megőrizhetők lennének vénheut kapuk, kopogtatók, megőrizhetők lennének a régi budai görög kalmárok boltíves helyeinek vagyis boltos helyeinek, azaz boltjainak kovácsolt vas pinceajtói. Mindezekben a házakban egy kevéske ötlettel, némi szellemel egy lat kegyelettel és egy uncia stíluserékkel a következőket lehetne csinálni: Az egyik házba bele lehetne tenni egy kis tabáni helytörténeti muzeumot. A másik egy pesti budai fürdőpropaganda-történeti muzeum lenne, a harmadikat a pesti és budai ipartelepeknél még mindig igen nagy számban meglévő, eddig soha semmiféle hivatalos tudományos fórum által, soha semmi módon tudomásul nem vett céhtörténeti emlékeket lehetne elhelyezni. A negyedikben a régi Tabán diorámái foglalhatnának helyet, az ötödik lehetne budai görög muzeum, a hatodik, hetedik nyolcadik tizedik, tizenötödik, avagy huszonegyedik lehetne kedves, drága öreg tabáni kurtakocsmák felépíthetnánk és kidughatnánk rájuk az ősi tabáni cégéereket. Ha Bécs városa megtette azt, már pedig ez igen előkelő, komoly és régi város, hogy hallatlan idegenforgalmi érdekében Grientzingben megőriztette az ottani száznyi kurtakocsmákat egymás mellett, ha tudott építeni az egyetlen utcából álló városka számára boltíves toronykaput, ha el tudta érni, hogy Grientzingnek oly idegenforgalma van a híres »Heuriger« bor révén, mint egész Budapestnek; akkor miért ne lehetne konzerválni a Pest-Budán forgó időknek számára egy kis budai kocsmaromantikát? Nem kell ehhez pénz, ama bizonyos milliók, azok az adózók verejékéből préselt közpénzmilliók, amelyek a magyar borpropaganda idétlen tehetségtelensége miatt sikkadtak el, gyalázatba és szegyenbe fult külföldi borházak panamaügyében. A

Tabánban megmaradna egy kis regényes folt, megmaradna egy jellegzetes kép, a holdas éjszakákon a Rácztemplom vén tornyának körvonala, egy darab a Tabán néhai keletiségéből, ha utánoznánk III. Napoleont, vagy Prágát. Természetesen ebből semmi sem fog megtörténni, ugyan kinek fontos mindez?

Bevilaqua Borsodi Béla